

PARTICIPANȚII LA PROCESUL DE INSOLVABILITATE DERULAT ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Marian NICOLAE

doctor în drept,

Administrator Autorizat, Avocat, Mediator Atestat și Acreditat CEDR,
Republica Moldova

e-mail: solutiajuridica@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-6407-9657>

Olesea PLOTNIC

doctor habilitat în drept, conferențiar univ.istat,

Catedra Jean Monnet în Politicile UE pentru protecția intereselor economice ale consumatorilor / EU4CONS,
Academia de Studii Economice din Moldova

e-mail: plotnicolesea.aum@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9368-7806>

Prezentul articol constituie o cercetare științifică absolut nouă prin conținutul căreia, se examinează lista participanților la procesul de insolvabilitate stabilită de lege în scopul determinării caracterului exhaustiv al acesteia. În general, autorul cercetează limitele capacității procedurale de folosință al persoanelor și, în special, limitele capacității procesuale a creditorului în calitatea lui de participant la procedura de insolvabilitate. De asemenea, în articol se identifică problemele concrete care se extind asupra capacității procesuale ale creditorului din proces reieșind din erorile tehnico-legislative admise la elaborarea legii insolvabilității a RM, precum se identifică și drepturile fundamentale ale persoanelor care ar trebui să participe în procesul de insolvabilitate în mod obligatoriu, dar în contextul actualelor prevederi legale nu se bucură expres de calitate procesuală. În concluziile sale, autorul articolului propune soluții argumentate care remediază problematica abordată într-un mod corect și absolut funcțional, inclusiv prin formularea propunerii de lege ferendae. La fel, autorul lasă loc pentru cercetări ulterioare formulând pentru comunitatea științifică și o serie de recomandări importante.

Cuvinte-cheie: insolvabilitate, creditor, debitor, capacitate procesuală de folosință, drept, libertate și interes legitim, drept de proprietate, acces liber la justiție.

PARTICIPANTS IN THE INSOLVENCY PROCESS HELD IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

This article is a completely new scientific study, the content of which considers the list of participants in the insolvency process established by law in order to determine its exhaustive nature. In general, the author explores the limits of the procedural active legal capacity of persons and in particular, the limits of the legal capacity of the creditor as a participant in the insolvency proceeding. In addition, the article identifies specific problems that affect the creditor's procedural capabilities emerging from technical errors made in drafting the Insolvency Law of the Republic of Moldova, as well as the fundamental rights of persons who must participate in the insolvency process necessarily, but in the context of the current legislation, do not clearly have procedural quality. In his conclusions, the author of the article offers reasoned decisions that properly and absolutely functionally determine the problem to be solved, including by formulating the proposed legal provisions. In addition, the author leaves room for further research, formulating a number of important recommendations for the scientific community.

Keywords: insolvency, creditor, debtor, legal capacity, law, freedom and legitimate interest, property rights, free access to justice.

PARTICIPANTS AU PROCESSUS D'INSOLVABILITÉ RÉALISÉ EN RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

Cet article est une toute nouvelle étude scientifique à travers le contenu duquel est examinée la liste des participants au processus d'insolvabilité établis par la loi, afin de déterminer son caractère exhaustif. De manière générale, l'auteur explore des limites de la capacité juridique des personnes, et en particulier des limites de la capacité procédurale du créancier en sa qualité de participant à la procédure d'insolvabilité. En plus, l'article identifie des problèmes spécifiques qui affectent les opportunités procédurales du créancier, résultant des erreurs technico - législatives commises à l'élaboration de la loi de l'insolvabilité de RM, ainsi que les droits fondamentaux des personnes, qui doivent participer au processus d'insolvabilité, mais dans le contexte de la législation actuelle n'ont évidemment pas la qualité procédurale. Dans ses conclusions, l'auteur de l'article propose des solutions raisonnées, qui déterminent correctement et absolument fonctionnellement le problème à résoudre en formulant des normes juridiques proposées. De plus, l'auteur laisse de la place pour des nouvelles recherches en formulant des recommandations importantes pour la communauté scientifique.

***Mots-clés:** insolvabilité, créancier, débiteur, capacité juridique, droit, liberté et intérêt légitime, droits de propriété, libre accès à la justice.*

УЧАСТНИКИ В ПРОЦЕССЕ НЕСОСТОЯТЕЛЬНОСТИ, ПРОВОДИМОГО В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

Настоящая статья представляет собой совершенно новое научное исследование, в содержании которого рассматривается список установленных законом участников процесса несостоятельности, с целью определения его исчерпывающего характера. В общем, автор исследует пределы процессуальной дееспособности лиц и, в частности, пределы процессуальной дееспособности кредитора как участника процедуры несостоятельности. Кроме того, в статье определяются конкретные проблемы, которые затрагивают процессуальные возможности кредитора, вытекающие из технических ошибок, допущенных при разработке Закона Республики Молдова о несостоятельности, а также фундаментальных прав лиц, которые должны участвовать в процессе несостоятельности обязательно, но в контексте действующего законодательства явно не обладают процессуальным качеством. В своих выводах автор статьи предлагает аргументированные решения, которые корректно и абсолютно функционально определяют решаемую проблему, в том числе путем формулирования предлагаемых правовых норм. Кроме того, автор оставляет место для дальнейших исследований, формулируя для научного сообщества ряд важных рекомендаций.

***Ключевые слова:** несостоятельность, кредитор, дебитор, процессуальная дееспособность, право, свобода и законный интерес, имущественные права, свободный доступ к правосудию.*

Introducere. Unul din criteriile de fond al cercetărilor științifice rezidă în **actualitatea și importanța problemei abordate de către cercetător**. În acest sens, e de notat asupra faptului că reieșind din relațiile aferente sectorului economic care, din păcate, la momentul de față nu sunt într-o avansare conturată la nivel național, tematica legată de participanții la procesul de insolvabilitate este una nespus de importantă. Acest lucru reiese în special din volumul dosarelor de insolvabilitate examinate la momentul de față în ordine judiciară

prezentat societății civile de către Agenția de administrare a instanțelor judecătorești, care notează că la data de 10.12.2019, în procedură de insolvabilitate, derulează 6 322 de dosare neîncheiate [1] iar numărul total al întreprinderilor înregistrate în Republica Moldova potrivit datelor din registrul deținut de către Agenția Servicii Publice a RM la data de 09.03.2020, constituie 164 027 MDL [2].

Prin urmare, oportunitatea, actualitatea și importanța examinării problemei legate de participanții la procedura de insolvabilitate, rezultă direct din cifre-

le statistice indicate *supra*, care ne oferă răspunsul la întrebarea care este numărul aproximativ al subiecților ce își manifestă interes în partea legată de calitatea sa de participant sau eventual participant la procesul de insolabilitate.

La rândul său, **scopul cercetării** rezidă în constatarea faptului dacă prevederile din Legea insolabilității nr. 149 din 29.06.2012 (în continuare – Legea RM nr. 149/2012) [3] cuprind exhaustiv lista subiecților care sunt participanți la procedura de insolabilitate ori această listă, ar trebui revizuită prin majorare, micșorare, ori altă rectificare a numărului de persoane îndreptățite să participe la proces dintr-un motiv sau altul. Realizarea scopului formulat, poate fi atinsă prin soluționarea următoarelor **obiective ale studiului care rezidă în:**

1. Cercetarea categoriei subiecților participanți la procedura de insolabilitate conform legii naționale în raport cu prevederile legislației altor state.

2. Cercetarea statutului juridic al persoanelor care participă la procedura insolabilității precum și a limitelor aferente capacității de folosință a drepturilor procedurale ale acestora.

3. Identificarea problemelor ce se extind asupra participanților la proces, care apar în cadrul derulării procesului de insolabilitate.

4. Raportarea statutului juridic al participanților procesului de insolabilitate, la drepturile fundamentale ale persoanelor în general și stabilirea modului corect în care ar trebui să fie aplicată legea în scopul protecției acestor din urmă drepturi numite.

5. Examinarea oportunității de înaintare a propunerilor de *lege ferendae*.

Rezultate obținute și discuții. Pentru a soluționa obiectivele stabilite în prezentul studiu, este necesar de efectuat o cercetare comparativă a componenței subiecților care, potrivit legislației naționale precum și celei internaționale, participă la procedura de insolabilitate. Astfel, în condițiile stabilite de prevederile

art. 4 al Legii RM nr. 149/2012, participanți la procesul de insolabilitate sunt:

- *administratorul provizoriu,*
- *administratorul insolabilității,*
- *lichidatorul,*
- *creditorii,*
- *adunarea creditorilor,*
- *comitetul creditorilor,*
- *debitorul sau, după caz, reprezentantul debitorului,*
- *alte organe și persoane stabilite în prezenta lege.*

Metodologia cercetării aplicată în prezentul studiu, implică metoda comparativă dar și cea deductivă. În contextul metodei comparative de cercetare, în scopul stabilirii unor eventuale distincții dintre categoria subiecților naționali participanți la procesul de insolabilitate și celor internaționali care ar trezi motiv pentru a oferi răspuns la întrebarea de ce într-o jurisdicție sau alta, categoria subiecților este identică sau diferită de categoria subiecților naționali, vom examina prevederile legislației românești, rusești precum și celei europene.

Astfel, conform art. 40 alin. 1) al **Legii Române** nr. 85 din 25 iunie 2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență (în continuare – Legea Rom nr. 85/2014) [10] care este parte componentă a secțiunii 2 al capitolului I din Titlul II denumite „organele care aplică procedura și participanții la proces” se notează: organele care aplică procedura sunt - *instanțele judecătorești, judecătorul-sindic, administratorul judiciar și lichidatorul judiciar* însă nu se vorbește nimic despre „participanții la proces”.

Comparativ cu prevederile Legii RM nr. 149/2012, Legea Rom nr. 85/2014 nu stabilește într-un mod concret sistematizat, expres și exhaustiv indicat astfel cum reiese din legea națională, categoria participanților la procesul de insolabilitate deși are o secțiune separată dedicată participanților la procesul de insolabilitate. În pofida acestui fapt, Legea

Rom nr. 85/2014 la art. 5 alin. 19) notează că: creditor îndreptățit să participe la procedură este acel titular al unui drept de creanță asupra averii debitorului, care a înregistrat o cerere de înscriere a creanței, în urma admiterii căreia acesta dobândește drepturile și obligațiile reglementate de prezenta lege pentru fiecare stadiu al procedurii. Calitatea de creditor încetează ca urmare a neînscrierii sau a înlăturării din tabelele creditorilor întocmite succesiv în procedură, precum și prin închiderea procedurii. Au calitatea de creditor, fără a depune personal declarațiile de creanță, salariații debitorului.

Potrivit prevederilor Regulamentului (CE) NR. 1346/2000 al Consiliului, din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență [12] dar și a Regulamentului (CE) NR. 2015/848 al Consiliului, din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență [13], în general nu se identifică lista participanților la procedura de insolvență. Acest lucru nu este unul corect, după mine, chiar dacă regulamentele numite sunt eventual emise în baza legislației europene de insolvență care în conținutul său, cuprinde undeva noțiunile de rigoare. Incorectitudinea rezultă din lipsa de claritate pentru cititorul regulamentului, lipsă care nu permite la rândul său, stabilirea obiectului de reglementare al acestuia dar și a subiecților care participă la procedura de insolvență.

Articolul 34 al **Legii federale rusești** nr. 127 din 26.10.2002 cu privire la insolvență/faliment (Legea Rus nr. 127/2002) [11] notează: participanții la procesul de insolvență rusec sunt - *debitorul, administratorul arbitral, organele împuternicite și creditorii concursuali*. Aceștia, la rândul său, potrivit prevederilor art. 2 al Legii Rus nr. 127/2002, fiind titularii creanțelor pecuniare. Din câte se observă, Legea Rus nr. 127/2002 conturează mai clar subiectele care participă la procedură facilitând în așa mod posibilitatea oferită unei sau altei persoane de a-și valorifica drepturile sale procedurale în modul stabilit de lege.

Din conținutul cercetării comparative efectuate până aici în scopul realizării primului obiectiv indicat mai sus, reiese faptul că lista exhaustivă a persoanelor care pot participa la procedura de insolvență este stabilită expres doar în legea națională. De asemenea, se observă că salariații debitorului, conform legii române, sunt creditori indiferent de depunerea sau ne depunerea la dosarul instanței a cererii de admitere a creanței sale. Acest lucru are drept scop protecția dreptului de proprietate al salariaților asupra salariului său reieșind din statutul lor. În celelalte state această listă este reglementată foarte vag deși acest subiect ar trebui cercetat mai minuțios. La rândul său, pare a fi că de la conținutul normei citate în art. 4 al Legii nr. 149/2012 în partea legată de capacitatea de a participa la proces nu se poate deroga.

În contextul dat, se pune întrebarea dacă o asemenea redacție a legii în partea reglementării categoriei subiecților care participă la procedura insolvenței este sau nu este una viciată și poate sau nu poate aduce eventualele prejudicii pentru alți participanți la circuitul civil? Astfel, pentru a oferi un răspuns prompt la întrebarea formulată, ne vom limita nemijlocit la cercetarea calității de creditor și debitor ca participanți ai procesului de insolvență fără a acorda atenție celorlalte subiecte. Într-o cercetare a statutului juridic al persoanelor participante la procedura insolvenței precum și a limitelor aferente capacității de folosință a drepturilor procedurale ale acestora, e de notat că potrivit opiniei autorilor Sergiu Baieș și Nicolae Roșca pe care o susțin, participanții la raporturile juridice civile de natură materială sunt: *persoanele fizice și persoanele juridice* [4, p. 257]. Din acest considerent, din conținutul Codul Civil al Republicii Moldova în vigoare până în 01.03.2019, s-a exclus aparenta potrivit căreia Republica Moldova și unitățile administrative teritoriale, se calificau a fi ca subiecte distincte de drept privat, numindu-se aceștia din urmă prin art.

304 al Codul Civil Modernizat al Republicii Moldova (în continuare – CC RM), ca fiind *persoane juridice* de drept public [5].

La rândul său, statutul juridic al persoanelor fizice și juridice implică în sine capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu ale acestora. Astfel, capacitatea de folosință a persoanei fizice apare o dată cu nașterea ei și încetează o dată cu moartea. Întru stabilirea lipsei sau existenței drepturilor în patrimoniul subiectelor care participă la procesul de insolvență, vom limita prezenta cercetare exclusiv la examinarea capacității de folosință a persoanelor făcând abstracție până când de cea de exercițiu, deoarece suntem interesați de existența în patrimoniul titularului a dreptului propriu zis de acțiune într-un mod sau altul, fără a intra în esența modului în care titularul numit își exercită cel din urmă drept. Astfel, capacitatea de folosință a persoanei juridice, potrivit prevederilor art. 176 alin. 1) al CC RM, se dobândește la data înregistrării de stat și încetează la data radierii ei din registrul de publicitate prevăzut de lege.

Din conținutul celor relatate până în prezent, apare întrebarea dacă: capacitatea de folosință a persoanelor care rezultă din statutul lor și capacitatea *procesuală* de folosință a persoanelor constituie același lucru sau nu?

Astfel, cel puțin din punct de vedere etimologic, consider că este vorba despre chestiuni de natură diferită deoarece, art. 24 al CC RM reglementează *capacitatea de folosință a persoanei fizice*, art. 176 al CC RM reglementează *capacitatea de folosință a persoanei juridice* iar art. 57 al Codului de Procedură Civilă al Republicii Moldova (în continuare - CPC RM) [6] evocă despre *capacitatea de folosință a drepturilor procedurale*, indicând despre faptul că aceasta rezidă în: capacitatea de a avea drepturi și obligații procedurale civile care este recunoscută în măsură egală tuturor persoanelor fizice și organizațiilor care se bucură, conform legii, de dreptul adresării

în judecată pentru apărarea *drepturilor, libertăților și intereselor lor legitime*.

Prin urmare, putem observa că în textele de lege citate *supra*; se vorbește despre unele categorii distincte care au limite diferite și trebuie percepute în mod diferit.

În acest sens, după mine, capacitatea de folosință a drepturilor procedurale este un element special al capacității generale de folosință a persoanelor deoarece, din redacția normei indicate în art. 57 alin. 1) al CPC RM, capacitatea procesuală de folosință impune existența în patrimoniul titularului a unui drept, a unei libertăți sau a unui interes legitim încălcat sau contestat.

Drept exemplu, potrivit opiniei autorului Alexandru Prisac pe care o apreciem drept una incorectă, existența capacității procesuale de folosință, se condiționează doar de simpla existență a persoanei fizice [7, p. 195], eventual și a persoanei juridice, deși autorul a relatat numai despre persoana fizică. Probabil autorul nu a ținut cont de faptul că există persoane care pe cursul întregii sale existențe, nu au avut nici o dată procese judiciare puse pe rolul instanțelor de judecată precum nu au avut nici temeiuri de declanșare a unor asemenea procese. Deci pentru a exercita control asupra capacității sale procedurale de folosință, persoana trebuie obligatoriu să aibă un temei de adresare în judecată care va fi însoțit de dreptul acesteia de acces la justiție. Cu alte cuvinte, un simplu act al judecătorului prin care, drept exemplu, cererea reclamantului se restituie sau se refuză în primire, ar însemna, după mine, o capacitate „limitată” de folosință procesuală a persoanei, ori capacitatea de folosință procesuală „deplină”, s-ar fi valorificat doar atunci, când justițiabilul are dreptul să pretindă la emiterea unui act judecătoresc prin conținutul căruia se soluționează problema lui concretă, legată direct de fondul cauzei aferent unui drept material concret încălcat.

Astfel, întru argumentarea lipsei sau existenței capacității procesuale de folosință a justițiabilului,

urmează în primul rând de examinat sarcinile procedurii civile care sunt evocate în prevederile art. 4 al CPC RM și constau în: judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate, a libertăților și a intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice și asociațiilor lor, ale autorităților publice și ale altor persoane În contextul sarcinilor procedurii civile, se conturează și dreptul fiecărui justițiabil de acces liber la justiție ori judecarea justă a cauzei nu poate derula în lipsa accesului la justiție. La rândul său, accesul la justiție este garantat de prevederile art. 20 al Constituției Republicii Moldova (în continuare – Constituția RM) [8], art. 5 al CPC RM precum și art. 6 §1 CEDO [17] care în primă parte evocă faptul că: *orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...*

Articolul 20 al Constituției RM la alin. 1) evocă despre faptul că: *orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.*

Prin urmare, reieșind din caracterul distinct al capacității procesuale de folosință de cea generală de folosință, pentru a beneficia de capacitatea procesuală de folosință, persoana trebuie să identifice pentru sine actele care violează drepturile sale materiale, libertățile și interesele sale legitime iar ulterior să treacă la punerea în aplicare a sarcinilor procedurii civile prin prisma accesului liber la justiție. Exercițarea unui simplu control asupra faptului dacă persoana are sau nu are dreptul la adresarea în instanța de judecată în general, fără a fi însoțit de argumentele de rigoare aferente unui drept material concret încălcat soldat cu punerea pe rol și examinarea efectivă a cauzei, nu se poate, după mine, califica drept capacitate de folosință a dreptului procesual de care dispune justițiabilul.

În caz contrar, noi nu putem vorbi despre o așa numită noțiune de capacitate procesuală „deplină” de folosință, în pofida faptului că legea procesuală civilă nu o prevede expres. Astfel cu titlu de recomandare, se propune în cadrul cercetărilor ulterioare de intrat în esența faptului dacă capacitatea procesuală de folosință a justițiabilului, obligatoriu coexistă alături de un drept material care este obiect al sarcinilor procedurii civile?

La rândul său, accesul liber la justiție garantează justițiabilului atât **dreptul de acțiune în justiție** care, în principiu, este unul de natură procesuală și nu materială, cât și **dreptul de obținere a unei decizii pronunțate de către o instanță prin conținutul căreia se analizează dreptul pretins** (*Golder c. Regautului Unit; Kutic c. Croației*) [9, p. 9] libertatea sau interesul legitim, pe care justițiabilul, potrivit prevederilor art. 5 al CPC RM, art. 20 al Constituției RM, art. 6 §1 CEDO, le califică pentru sine ca fiind încălcate sau contestate. Prin urmare, accesul la justiție este constituit din 2 elemente:

1. Dreptul de acțiune și

2. Dreptul de obținere a deciziei instanței.

Astfel, revenind la limitele capacității procesuale de folosință a creditorului participant la procedura de insolabilitate, în cadrul prezentului studiu, este oportună examinarea drepturilor de care se bucură creditorul și debitorul ori, de unde aceste drepturi se nasc, izvorăsc, și la ce moment ele se sting. Făcând trimitere la prevederile art. 144 alin. 1) al Legii RM nr. 149/2012, observăm că creditorului i se oferă posibilitate de a contesta creanțele celorlalți creditori ce au fost trecute în tabel integral sau parțial, precum i se oferă și dreptul de a contesta ne includerea în tabel a creanței proprii. Aici apare întrebarea dacă: creditorul definit în art. 2 al Legii nr. 149/2012 ca fiind „persoană fizică sau persoană juridică deținător al unui drept de creanță asupra patrimoniului debitorului, care poate face dovada creanței sale față de acest patrimoniu în condițiile prezentei legi”, ne fiind inclus în tabel din-

tr-un motiv sau altul, înglobează calitatea de subiect care posedă, în general, dreptul la contestarea creanței celorlalți creditori sau nu?

Anume din acest moment, apare o serie de chestiuni confuze ori problematice pentru teoreticieni dar și practicienii din domeniul insolvenței care detașează procesul de insolvență de la principiul celerității acestuia.

Prin urmare, declanșând o procedură contradictorie în contestarea creanței unui creditor contestat, este vădit că creditorul contestatar încă nu are calitatea deplină de participant la proces pentru faptul că contestațiile, conform prevederilor art. 143 alin. 6) al Legii nr. 149/2012, se depun cu 3 zile înainte de ședința de validare, iar calitatea irevocabilă de creditor participant la proces poate fi certificată exclusiv prin semnătura judecătorului în tabelul definitiv care are efectul unei hotărâri judecătorești. În așa mod, se conturează o situație absolut neclară referitor la capacitatea procesuală de folosință a contestatarului care, *pe de o parte*, conform art. 143 alin. 6) din Legea nr. 149/2012, beneficiază de această capacitate, *iar pe de altă parte*, conform prevederilor art. 2, 4, 53 alin. 3) al Legii nr. 149/2012, nu este participant la proces. Acest lucru se datorează faptului că potrivit art. 53 alin. 3) al Legii nr. 149/2012 se evocă: *îndreptătit să participe la procedurile de insolvență este acel creditor care a formulat și căruia i s-a validat, total sau parțial, o cerere de înaintare a creanței prin includere în tabelul definitiv al creanțelor și care are dreptul de a participa și de a vota la adunarea creditorilor, inclusiv*

Reieșind din interpretarea sistemică a Legii RM nr. 149/2012 în raport cu prevederile art. 5 al Legii cu privire la actele normative nr. 100 din 22. 12.2017 (în continuare – Legea RM nr. 100/2017) [16], se observă că prevederile speciale indicate în secțiunea denumită „înaintarea și validarea creanțelor” la art. 143 alin. 6) și art. 144 alin. 5) care vorbesc despre creditorii admiși cu statut provizoriu la masa credală

ce tot lipsesc în redacția art. 53 alin. 3) al Legii RM nr. 149/2012, oferă posibilitatea de participare în cadrul procesului de insolvență inclusiv creditorilor ne admiși în tabel în modul stabilit de art. 53 alin. 3) al Legii RM nr. 149/2012 precum și creditorilor admiși cu statut provizoriu la masa credală. În acest sens, art. 5 alin. 3) al Legii RM nr. 100/2017 evocă despre faptul că normele juridice speciale sunt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială.

Aceiași regulă se răsfrânge și pentru cazurile în care există conflict de norme de natură tehnico-legislativă identificat într-un singur act normativ. Astfel, aplicarea metodei deductive de cercetare a obiectivului nr. 3 pe care ni l-am stabilit în prezentul studiu, oferă un răspuns prompt și afirmă faptul că creditorul cu statut provizoriu poate participa la procedura de insolvență cu respectarea restricțiilor ce se extind peste el în modul stabilit expres și plafonat de prevederile art. 144 alin. 5) al Legii RM nr. 149/2012. De asemenea, este absolut ferm că toate celelalte drepturi ale creditorilor cu excepțiile indicate în art. 144 alin. 5) al Legii RM nr. 149/2012, sunt puse la dispoziția creditorului admis cu statut provizoriu la masa credală, inclusiv dreptul de a participa la valorificarea masei debitoare dacă el este admis cu statut provizoriu la rangul V care îi permite acest lucru. De asemenea prin deducție în cadrul realizării obiectivului cu nr. 3, cercetarea efectuată ne oferă și răspuns ferm afirmativ că titularul unui drept de creanță față de patrimoniul debitorului, indiferent de includerea acesteia în table, este participant la procesul de insolvență.

Conturând mai pronunțat problematica învedereată, e de notat asupra faptului că contestarea creanței celorlalți creditori de către un alt creditor al procedurii, este bazată pe raționamentul concursual a procesului de insolvență care rezultă din scopul legii indicat

în art. 1 alin. 1) al acesteia. Articolul citat, notează că scopul Legii RM nr. 149/2012 este instituirea unei proceduri colective de satisfacere a creanțelor creditorilor din contul patrimoniului debitorului. Astfel, odată cu existența unei anumite concurențe la satisfacerea creanțelor creditorilor care rezultă din prevederile art. 43 și art. 157 din Legea RM nr. 149/2012, în patrimoniul fiecărui creditor se naște un *interes legitim* de a-și proteja dreptul său de creanță fiind născut de *lege lata* și dreptul de a proteja, modifica sau stinge alte drepturi ale terților sau drepturi ce îi aparțin personal.

Acest lucru se datorează faptului că, *interesul legitim* este definit în literatura de specialitate ca fiind o prerogativă prin exercitarea căreia persoana urmărește confirmarea anumitor circumstanțe de fapt, de care depinde apariția, modificarea sau stingerea anumitor drepturi subiective proprii sau ale terților [14, p.17]. Astfel, interesul legitim este acea preocupare, care coexistă alături de un drept și poate genera nașterea, modificarea sau stingerea inclusiv a unui oricare alt drept subiectiv, propriu sau al terțului, decât acel drept alături de care coexistă interesul la momentul confirmării lui [15, p. 42]. Din câte am relatat mai sus, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime, face parte din rândul sarcinilor procedurii civile conturate în art. 4 al CPC RM și preocuparea legată de: „satisfacerea creanței sale”, ori de „apărarea a unui alt drept al creditorului”, coexistă alături de dreptul creditorului de accesul liber la justiție garantat de Convenția CEDO care este unul de natură procesuală și nu materială. Această afirmație constituie un argument forte în vederea conturării interesului legitim suplimentar motivat al oricărui creditor care are drept de acces la justiție, soldat, conform legii, cu emiterea unui act judecătoresc irevocabil prin care se oferă răspuns aferent cerinței formulate, în ciuda faptului că dreptul de acces la justiție nu este unul absolut [19].

O dată rezumând existența capacității procesuale de folosință care implică în ordine generală existența

unui drept, a unei libertăți sau a unui interes legitim încălcat, este oportun de stabilit care sunt limitele acesteia din urmă capacități procesuale de care dispune creditorul în procedură, inclusiv întru evitarea situațiilor de încetare a procesului civil pendinte pentru temeiul indicat în prevederile art. 265 lit. g) al CPC RM potrivit căruia, instanța judecătorească dispune încetarea procesului în cazul în care: reclamantului și/sau pîrîtului îi lipsește capacitatea de folosință, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 59 alin. (2). Această întrebare de asemenea ar putea genera unele confuzii de ordin practic din motivul lipsei unor clarități vădit stabilite de lege în partea tehnico-juridică. Deși prevederile art. 57 alin. 2) al CPC RM evocă despre faptul că absența capacității procesuale de folosință poate fi invocată la orice etapă a procesului, prevederea numită nu permite solicitarea încetării procesului pendinte la orice fază al lui. Prin urmare, norma legală indicată în art. 57 alin. 2) al CPC RM, este deturnată de textul de lege stipulat în art. 185 alin. 4) al CPC RM unde se stipulează că: participanții la proces, doar în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, pot solicita, sub sancțiunea decăderii din acest drept, încetarea procesului în temeiul art. 265 lit. a), c¹), e), g) și h) sau scoaterea cererii de pe rol în temeiul art. 267 lit. a), c), e) și h). Odată fiind restrictivă norma legală indicată în art. 185 alin. 4) al CPC RM, aceasta impune o prohibiție pentru oricare alte etape procesuale ce ar fi permis formularea solicitării de încetare a procesului pendinte pentru lipsa capacității de folosință în condițiile stabilite de prevederile art. 265 lit. g) al CPC RM.

Prin urmare în concluzionarea rezultatelor obținute în cadrul realizării obiectivului nr. 3 ce ni l-am stabilit în prezenta cercetare, putem afirma fără nici o îndoială că, creditorul care a declanșat o procedură contradictorie și a cărui creanță a fost stinsă ulterior, este participant și rămâne a fi participant al procesului pe care l-a declanșat până la stingerea creanței sale, întru valorificarea dreptului său de acces liber la justiție.

Odată fiind realizate primele trei obiective pe care ni le-am stabilit până la această etapă a cercetării, consider oportună trecerea la obiectivul cu nr. 4 care rezidă în raportarea statutului juridic al participanților la proces, la drepturile fundamentale ale persoanelor în general. În cazul în care se vor identifica anumite carențe în această privință, va fi necesară și stabilirea modului corect în care ar trebui să fie aplicată legea în scopul protecției acestor din urmă drepturi numite oferindu-se, în așa mod, răspunsul la întrebarea legată de caracterul aparent exhaustiv al listei participanților la procesul de insolabilitate indicate în prevederile art. 4 al Legii RM nr. 149/2012. Din câte se poate observa *supra*, anume această întrebare a fost ridicată la momentul soluționării obiectivului nr. 1 al prezentei cercetări. Prin urmare, răspunsul concret poate reieși din modelarea situației în modul după cum urmează:

„X” este unic fondator al SRL „Y”, iar SRL „Y” este unic fondator al SRL „Z”.

SRL „Y” intră în procedura falimentului și ulterior SRL „Z” intră în procedura falimentului.

În procedura falimentului SRL „Z”, apare SRL „Y” în calitate de reprezentant al debitorului. Acum, din câte menționam mai sus, cercetăm drepturile reprezentantului debitorului în procesul de insolabilitate unde deschidem subiectul legat și de exercitarea lor. Aceste din urmă drepturi sunt indicate expres și în prevederile art. 88 alin. 3) al Legii Nr. 149/2012 care notează că: reprezentantul debitorului are atribuțiile de a exprima intenția debitorului de a propune un plan al procedurii de restructurare în condițiile prezentei legi: **a) formulează contestații în cadrul procedurii reglementate de prezenta lege; b) după intrarea în procedura de insolabilitate sau în procedura falimentului, participă la inventar, semnând actul, primește raportul final și bilanțul de închidere, participă la adunarea convocată pentru soluționarea obiecțiilor și aprobarea raportului; c) participă la adunările creditorilor; d) primește notificarea privind închiderea procedurii.**

Din acest moment, este important de menționat că interesele debitorului SRL „Y” în cadrul procesului de insolabilitate al SRL „Z” sunt reprezentate de **Administratorul Autorizat**, ori potrivit prevederilor art. 75 al Legii Nr. 149/2012, în situația în care în privința persoanei juridice se declanșează procedura de insolabilitate, activitatea organelor de conducere ale debitorului se suspendă.

Anume aici se iscă problema în cazul în care, în cadrul procesului de insolabilitate al SRL „Z”, apar o serie de creditori fictivi ori cu creanțe neîntemeiate admiși în tabel de către Administratorul Autorizat al SRL „Z” și necontestați de către Administratorul Autorizat al SRL „Y” în calitatea lui de reprezentant al debitorului care, potrivit actualei redacții ale prevederilor art. 4 al Legii RM nr. 149/2012, comparativ cu fondatorul SRL „Y” (persoana „X”), este subiectul ce posedă dreptul la contestarea creanțelor creditorilor în cadrul procesului de insolabilitate a SRL „Z”, iar „X”, în calitatea lui de unic fondator al SRL „Y” nu se bucură de acest drept. Prin urmare, reieșind din speța modelată mai sus, este vădit faptul că lipsa calității de subiect/participant a persoanei „X” în cadrul procesului de insolabilitate al SRL „Z”, îi violează persoanei „X” dreptul de proprietate garantat și protejat prin art. 1 Protocol 1 al **Convenției CEDO**, fiindu-i violat concomitent și dreptul la un proces echitabil deoarece nu i se asigură acces la justiție.

Dreptul de proprietate este violat deoarece persoana „X” este proprietarul indirect al tuturor activelor SRL „Z” în faliment și SRL „Y” în faliment, iar potrivit prevederilor art. 159 alin. 3) al Legii RM nr. 149/2012, se notează că dacă la distribuția finală creanțele tuturor creditorilor sînt satisfăcute în volum total, administratorul/lichidatorul transmite surplusul către debitor. Dacă debitorul este persoană juridică, administratorul/lichidatorul remite fiecărui participant partea din surplus care i-ar fi revenit în cazul lichidării în afara procesului de insolabilitate.

Prin urmare, două societăți în lichidare, vor genera remiterea surplusului în favoarea persoanei „X”. Altă cale de distribuție nu există, ori potrivit prevederilor art. 55 al Constituției RM, „*orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora*”.

Totodată, din conținutul situației modelate mai sus, se iscă un conflict de legi între redacția art. 4 al Legii RM nr. 149/2012 deoarece acest text de lege îngreșește dreptul persoanei „X” de a participa în cadrul insolabilității SRL „Z”, și redacția prevederilor art. 20 alin. 2) al Constituției RM care notează că nici o lege nu poate îngreși accesul la justiție. Acest lucru denotă faptul că sintagma „*alte organe și persoane stabilite în prezenta lege*” de la sfârșitul frazei din prevederile art. 4 al Legii RM nr. 149/2012 **este neconstituțională**, ori potrivit prevederilor art. 9 al Legii RM nr. 100/2017 nici un act normativ care contravine Constituției nu are forță juridică, iar potrivit prevederilor Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova (în continuare – CConst al RM) nr. 2 din 09.02.2016 [21], circumstanțele relatate în urma deducțiilor ce reies din prezenta cercetare științifică, constituie un temei neîndoielnic de ridicare a excepției de neconstituționalitate a sintagmei numite. Acest din urmă temei, este neîndoielnic și pentru faptul că la data de 14.03.2020, pe pagina web oficială a CConst al RM, nu există o sesizare care are ca obiect această din urmă sintagmă indicată în prevederile art. 4 al Legii RM nr. 149/2012 [20].

În **Concluzie**, se impune necesitatea stringentă de soluționare a problemei științifice descrise în cazul persoanei „X” care se extinde peste patrimoniul acesteia în situația modelată, și care poate apărea într-un număr destul de impunător de cazuri practice reieșind din cifrele statistice referite la numărul persoanelor juridice din RM și numărul proceselor de insolabilitate pendinte la moment. Această din urmă necesitate; rezultă, inclusiv, din faptul că accesul liber la justiție în calitatea sa de parte componentă a dreptului la un pro-

ces echitabil, nu trebuie să fie însoțit de un mecanism atât de complex încât de complicat se demonstrează prin prezenta cercetare faptul că persoanei „X” prin sintagma „*alte organe și persoane stabilite în prezenta lege*” din conținutul prevederilor art. 4 al Legii RM nr. 149/2012 i se îngreșește posibilitatea de a-și apăra dreptul său de proprietate pe cale judiciară.

Nesoluționarea acestei probleme, poate duce Republica Moldova la o serie de condamnări sistemice de către CEDO pentru violarea dreptului la un proces echitabil garantat de prevederile art. 6 §1 CEDO precum și pentru violarea dreptului de proprietate garantat de prevederile art. 1 al **Protocolului nr. 1 CEDO**, ori potrivit art. 17 alin. 2) al **Declarației Universale a Drepturilor Omului**, de asemenea se notează că nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa [18].

Prin urmare, categoriei subiectelor de drept civil ce se vor afla în situația juridică a persoanei „X”, descrisă mai sus, legea națională trebuie în mod obligatoriu să le asigure posibilitate de participare în cadrul procesului de insolabilitate care i-ar putea afecta dreptul său de proprietate.

Aceasta înseamnă că actuala redacție a art. 4 alin. 1) al Legii RM nr. 149/2012 nu înglobează exhaustiv toate subiectele care sunt în drept să participe la procesul de insolabilitate și este oportună o nouă redacție al acestui articol pe care o estimez cu titlu de propunere *de lege ferendae* în modul după cum urmează:

Participanți la procesul de insolabilitate sînt: administratorul provizoriu, administratorul insolabilității, lichidatorul, creditorii, adunarea creditorilor, comitetul creditorilor, debitorul sau, după caz, reprezentantul debitorului, precum și oricare alte organe sau persoane ale căror drept de proprietate este violat prin neațrăgerea lor în proces.

În calitate de **Recomandări**, se propune în cercetările ulterioare:

1. De cercetat lipsa sau existența lacunelor legislative care se răsfrâng asupra celorlalți participanți

la procesul de insolvență în privința cărora se menționează mai puțin în prezentul articol.

2. De stabilit dacă neatragera în proces a unei sau altei persoane îi poate viola acesteia un alt drept decât cel de proprietate.

Bibliografie

1. Numărul total al dosarelor de insolvență pendinte la data de 10.12.2019, <http://justice.gov.md/public/files/agentiadeadmininstantiatelejudcatoresti/rapoarte10.12.19/13.Raportstatisticdespreactivitatea-judecatoriilorprivindexaminareadosarelordeinsolvențăpentru9lunieleanului2019.pdf> (Vizitat la data de 09.03.2020).
2. Numărul total al persoanelor juridice active înregistrate în Republica Moldova la data de 09.03.2020 <https://date.gov.md/ckan/ro/dataset/11736-date-din-registrul-de-stat-al-unitatilor-de-drept-privind-intreprinderile-inregistrate-in-repu#> (Vizitat la data de 09.03.2020).
3. Legea insolvenței nr. 149 din 29.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 193-197/663 din 14.09.2012.
4. BAIEȘ, S., ROȘCA, N. *Drept civil*. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică. Ediția a V-a. Chișinău: Tipografia Centrală, 2014. 392 p.
5. Codul civil al RM. Nr. 1107 din 06.06.2002. Republicat în: *Monitorul Oficial*, nr.66-75 din 01.03.2019 art. 132.
6. Codul de procedură civilă al RM. Nr. 225 din 30.05.2003. Republicat în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 130-134/415 din 21.06.2013.
7. PRISAC, Al. *Comentariul Codului de procedură civilă al Republicii Moldova*. Chișinău: Cartea Juridică, 2019. 1316 p.
8. Constituția RM, adoptată la 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.78/140 din 29.03.2016.
9. BUNEA, D.C. ș.a. *Dicționar de drepturile omului*. București: C.H. Beck, 2013. 958 p.
10. Legea româniei nr. 85 din 25 iunie 2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență. În: *Monitorul Oficial al României*, nr. 466 din 25 iunie 2014.
11. Legea federală rusească nr. 127 din 26.10.2002 cu privire la insolvență/faliment. <http://www.consultant.ru/document/consdocLAW39331/520e2daf7461a8cc0ce10a69441ee01a5763555f/> (Vizitat la data de 09.03.2020).
12. Regulamentul (CE) NR. 1346/2000 al Consiliului, din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență. În: *Jurnalul oficial al Comunităților Europene*, nr. 19/ V. 1, L 160/1 din 30.6.2000.
13. Regulamentul (CE) NR. 2015/848 al Consiliului, din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență. În: *Jurnalul oficial al Comunităților Europene*, nr. L 141/19 din 05.06.2015.
14. COJUHARI, Al. ș.a. *Drept procesual civil*. Partea generală. Chișinău: Cartea Juridică, 2014. 438 p.
15. MARIAN, N. *Mijloacele juridice de protecție a drepturilor în contractul de credit bancar*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2018. 212 p. <http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53995/nicolaemarianthesis.pdf> (Vizitat la data de 09.03.2020).
16. Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22. 12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 7-17 art. 34 din 12-01-2018.
17. Convenția din 04.11.50 pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950. A intrat în vigoare la 3 septembrie 1953. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24.07.1997. În vigoare pentru Republica Moldova din 12 septembrie 1997. În: *Tratate internaționale*, nr. 1/341 din 1998.
18. Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10.12.1948. Adoptată la New York, la 10 decembrie 1948. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28.07.90. În: *Tratate internaționale la care RM este parte*, nr. 1/11 din 1998.
19. POALELUNGI, M., SÂRCU, D., GRIMAL-SCHI, L. [et al.]. *Convenția Europeană a drepturilor omului: Comentariu asupra hotărârilor Curții Europene a drepturilor omului versus Republica Moldova: Concluzii și recomandări* – Chișinău: S. n., 2017 (ÎS FEP „Tipografia Centrală”). – 576 p.
20. Lista tuturor sesizărilor Curții Constituționale ale Republicii Moldova privitor la ridicarea excepțiilor de neconstituționalitate a prevederilor Legii RM nr. 149/2012. <http://www.constcourt.md/ccdocs.php?l=ro> (Vizitat la data de 14.03.2020).
21. Hotărârea Curții Constituționale pentru interpretarea articolului 135 alin. 1) lit. a) și g) din Constituția RM, nr. 2 din 09.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 55-58/9 din 11.03.2016.